

Rapport 12

'Evalueren van effecten en Kernprocessen van preventieve methodieken, ontwikkeld binnen de Vlaamse gezondheidsdoelstellingen'

Onderzoeker: Ellen De Pauw

Promotor: Prof. dr. Lea Maes; Prof. dr. Ilse De Bourdeaudhuij

Samenvatting

Dit rapport werd uitgeschreven in opdracht van het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, dat is opgericht voor de periode 2007-2011 en de taak heeft om met wetenschappelijk onderzoek de minister te ondersteunen bij het voeren van een beleid rond de problemen van welzijn, gezondheid en gezin. De studie betrof een eenjarig ad hoc onderzoek, met als opdracht "Onderzoek naar de mogelijkheid tot het ontwikkelen van een strategie en methodieken voor het evalueren van Vlaamse preventieprogramma's en -initiatieven."

De ruime praktijk van preventieve gezondheidszorg en de complexiteit van evaluatie maakte een duidelijke afbakening noodzakelijk. Hiertoe werd een literatuurstudie uitgevoerd waarbij enerzijds inzicht werd verworven in de theoretische aspecten aangaande het evalueren van de preventiepraktijk en anderzijds werd bekeken hoe dit wordt toegepast in de Vlaamse en internationale context. Deze literatuurstudie leerde dat preventie-initiatieven op verschillende niveau's kunnen geëvalueerd worden, nl. het niveau van het evalueren van het proces en effect van specifieke interventies (bv promoten van fruitconsumptie bij lagere school kinderen), het niveau van een samenhangend geheel van interventies die zich richten op eenzelfde doel en het niveau van het preventieve beleid binnen een bepaalde regio gericht op het behalen van gezondheidsdoelstellingen.

Op basis van overleg met de stuurgroepleden (bestaande uit vertegenwoordigers van het Agentschap Zorg en Gezondheid, VIGeZ, Kenniscentrum Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Universiteit Gent) werd duidelijk dat er vooral nood is aan inzicht in evaluatiemogelijkheden van een concreet preventie-initiatief (zoals het promoten van fruitconsumptie bij kinderen). Meer bepaald bleek er vooral nood te zijn aan meer informatie omtrent het proces van de implementatie van een preventie-initiatief. Er werd namelijk gesteld dat vaak geen inzicht is in wie wat concreet uitvoert rond een bepaalde methodiek, of dit juist is uitgevoerd, welke concrete problemen en barrières er ondervonden worden, enzovoort. Er was dus nood aan mogelijkheden om deze input te evalueren. Daarnaast was ook de vraag hoe concreet de output kan geëvalueerd worden en in welke mate dit kan gekoppeld worden aan de uitgevoerde inspanningen binnen de input.

Op basis van de literatuurstudie en het overleg met de actoren werd gekomen tot de ontwikkeling van een evaluatie-planningsmodel, genaamd EFeKT (Evalueren van Effecten en Kernprocessen van preventieve methodieken). Dit model biedt een stappenplan dat kan gevolgd worden bij het evalueren van preventieve methodieken. Preventieve methodieken worden in dit rapport gedefinieerd als een samenhangend geheel van acties gericht naar een bepaalde doelgroep, in een bepaalde setting, met concrete producten en daarbij horende richtlijnen, met als einddoel het beïnvloeden van gedrag bij de intermediaire of einddoelgroep, teneinde gezondheidsproblemen bij deze einddoelgroep te voorkomen of verminderen en/of kwaliteit van leven te verbeteren.

Bedoeling is dat het model gebruikt wordt voor methodieken die opgesteld zijn binnen de Vlaamse gezondheidsdoelstellingen en geïmplementeerd worden op ruime schaal. Het gaat dus om methodieken die zich richten of op de Vlaamse bevolking, of op een specifieke doelgroep (met bijvoorbeeld een bepaald gezondheidsprobleem zoals overgewicht) of op een bepaald gedrag (bv. roker)en. Het is bruikbaar voor methodieken voor de promotie van gezondheid als voor de preventie van ziekte. Belangrijkste aspect is dat het uiteindelijke doel van de methodiek verandering in gedrag nastreeft, om uiteindelijk een positief effect op gezondheid teweeg te brengen.

Het ontwikkelde model EFeKT volgt het algemene verloop van een methodiek (ontwikkeling, verspreiding, uitvoering, effect) en geeft weer omtrent welke concrete elementen per onderdeel informatie dient verzameld te worden. Hierbij richt het model zich vooral op het in kaart brengen van de verschillende actoren en hun inspanningen aangaande de methodiek, of deze inspanningen zijn verlopen volgens plan en of de gewenste tussen- en einddoelstellingen zijn bereikt.

Op basis van wat geleerd wordt uit de evaluatie van preventieve methodiek, kan er voor gekozen worden om dit initiatief verder te zetten, al of niet mits aanpassing, of stop te zetten indien minder goede resultaten gevonden worden. De resultaten van de evaluaties van preventieve methodieken kunnen in belangrijke mate bijdragen tot evidence based practice in de gezondheids promotie in Vlaanderen en bijgevolg tot capaciteitsopbouw voor gezondheids promotie.